

3. Васильков В.Г. Організація виробництва / В.Г. Васильков. – К. : Вид-во "Знання", 2003. – 230 с.
4. Виханський О.С. Стратегическое управление / О.С. Виханський. – М. : Изд-во "Гардарики", 1998. – С. 24-39.
5. Водачек Л. Стратегия управления инновациями на предприятии / Л. Водачек, О. Водачкова. – М. : Изд-во "Экономика", 1989. – 167 с.
6. Гаврилюк С.П. Вплив факторів і конкурентних переваг на інвестиційну привабливість інновацій та роль стратегічного планування для конкурентоспроможності бізнесу технологій / С.П. Гаврилюк // Маркетинг в Україні. – 2000. – № 4. – С. 9-11.
7. Кібук Т.М. Стратегічний потенціал підприємства (на матеріалах підприємств металургійної галузі України) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 "Економіка та управління підприємствами" / Т.М. Кібук. – К., 2010. – 21 с.
8. Кузьмін О.Є. Проблеми оцінювання і формування інвестиційного потенціалу машинобудівних підприємств : монографія / О.Є. Кузьмін С.В. Князь, Ю.В. Андріанов. – Львів : Вид. дім "Укрпол", 2008. – 326 с.
9. Кузьмін О.Є. Стратегія інноваційної діяльності машинобудівних підприємств: особливості формування, реалізації та оцінювання : монографія / О.Є. Кузьмін С.В. Князь, Н.О. Шпак, Ю.В. Малиновський. – Львів : Вид. дім "Укрпол", 2009. – 198 с.

Паук О.Е. Стратегии инвестирования промышленных предприятий

Уточнена сущность понятия "стратегия инвестирования промышленного предприятия", предложена классификация стратегий инвестирования, которая характерна для промышленных предприятий. С позиции особенностей инвестиционной деятельности промышленных предприятий, стратегии их инвестирования целесообразно разделить на две группы, а именно: по объекту и по степени разработки. По этим классификационным признакам возможно идентифицировать уровень диверсификации объектов инвестирования конкретного предприятия, а также состояние, в котором пребывают эти стратегии. Также выделены этапы формирования и реализации стратегии инвестирования и конкретизированы принципы ее реализации.

Pauk O.Ye. Strategies of investing of industrial enterprises

In the article essence of concept is specified "investing strategies of industrial enterprise", investing strategies' classification are proposed hereby. From the position of industrial enterprise investing strategies peculiarities their strategies are divided in two groups: by object and by development condition. According to these classification principles the investing objects diversification level and the conditions in which these strategies are can be identified. Also, the stages of forming and realization of the investing strategy are selected and principles of its realization are specified.

УДК 339.9 Здобувач О.Б. Петрина – Львівський технікум м'ясо-молочної промисловості НУ харчових технологій

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Проаналізовано методики оцінювання фінансової безпеки підприємств. Формалізовано процедуру аналізу фінансового забезпечення підприємств. Обґрунтовано необхідність комплексного підходу до оцінювання фінансової безпеки підприємств у збалансованій системі показників.

Ключові слова: фінансова безпека підприємств, методики оцінювання фінансової безпеки, збалансована система показників.

Актуальність проблеми. Різноманітність підходів до трактування поняття "фінансова безпека підприємства", як свідчить огляд літературних джерел, порушує надзвичайно актуальну проблему – розроблення методики оці-

нювання фінансової безпеки підприємства. Вирішенню цієї проблеми присвячено наукові доробки багатьох науковців-економістів як теоретиків, так і практиків. Аналіз результатів цих наукових досліджень показав, що стосовно до проблеми фінансової безпеки підприємств немає загальновизнаної методики її оцінки. Система показників, яка б характеризувала фінансову безпеку підприємства, також характеризується різноманітністю, важко піддається структуризації, а значна кількість цих показників, як і методик взагалі, не завжди несе необхідне інформаційне навантаження. Відсутність чіткого алгоритму, який би ставив у відповідність "фінансові цілі підприємства – забезпечення фінансової безпеки підприємства при реалізації цілей – методику оцінки – заходи до реалізації", робить проблему оцінки існуючих методик на їх відповідність інформаційним потребам підприємства актуальною.

Аналіз останніх наукових досліджень. Оцінка фінансової безпеки підприємства – проблема, вирішенню якої присвячено багато наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, а саме: О. Барановський, В. Бурцев, О. Василик, Я. Жаліло, Н. Капустін, О. Новикова, Г. Пастернак-Таранушенко, О. Арєф'єва, І. Бланк, А. Воронкова, С. Ілляшенко, Г. Задорожний, Г.В. Козаченко, В. Пономарьов, О. Терещенко, В. Шликов, І. Александрова, К. Горячева, Б. Вишнівська, М. Єрмошенко, В. Забродський, Т. Кузенко, Р. Папєхін, Н. Подлужна, Л. Покропівний, Г. Савіцка, В. Шликова.

Серед науковців немає одностайних поглядів на проблему фінансового убезпечення підприємств. Визначення окремих характеристик фінансової безпеки підприємства, оцінювання науково-методичного забезпечення вимірювання фінансової безпеки підприємства, визначення потреб та встановлення напрямів його вдосконалення – це ті питання, над вирішенням яких працюють сучасні науковці.

Основними напрямками, за якими досліджують проблеми фінансової безпеки підприємства, як свідчить аналіз літературних джерел, є:

1. Оцінювання фінансової безпеки підприємства, що базуються на методах прогнозування стабільної діяльності підприємства та оцінювання загрози банкрутства.
2. Оцінювання фінансової безпеки підприємства у межах системи економічної безпеки підприємства. При цьому існують підходи, в яких фінансову безпеку розглядають як складову економічної безпеки, а також підходи, які розглядають економічну безпеку як сукупність певних функціональних рівнів і фінансовий рівень – основний і вирішальний функціональний рівень. Убезпечення фінансового рівня економічної безпеки виконується такими процедурами: аналіз загроз негативних дій відносно політико-правової економічної безпеки; оцінювання поточного стану фінансового рівня економічної безпеки; оцінювання ефективності попередження можливої шкоди від негативних дій відносно фінансового рівня економічної безпеки; планування комплексу заходів зі забезпечення фінансового рівня економічної безпеки і розроблення рекомендацій відносно його реалізації; бюджетне планування практичної реалізації пропонованого комплексу заходів; планування корпоративних ресурсів; оперативна реалізація запланованих дій в процесі здійснення підприємством фінансово-господарської діяльності [1].

Аналіз цих підходів до вирішення проблем фінансової безпеки підприємства дав змогу виділити значну кількість науковців, які вважають, що оцінювання фінансової безпеки підприємства не повинно обмежуватись аналізом фінансового стану підприємств. Відповідно до специфіки цього явища, його оцінка потребує особливих підходів у будь-якій сфері. Переважна більшість дослідників проблем фінансової безпеки підприємства вважають, що визначення стану та загроз фінансовій безпеці підприємства потребує застосування індикаторного методу оцінки рівня фінансової безпеки – використання критичних порогових (нормативних) значень фінансових показників.

Метою дослідження є систематизація методик оцінювання фінансової безпеки підприємств, розроблення алгоритму вибору методики відповідно до цілей фінансової стратегії та формування пропозицій щодо подальшого вдосконалення методик.

Виклад основного матеріалу дослідження. Існуючі підходи до визначення суті поняття "фінансова безпека підприємства" характеризуються неоднозначністю в трактуванні характеристик, властивостей і елементів, у розумінні її змісту, співвідношення об'єктивних і суб'єктивних сторін. Фінансова безпека підприємства – це складне явище, яке має цілу низку причин та наслідків.

Методи оцінювання фінансової безпеки підприємства залежать від конкретного змісту, що вкладається в саме поняття фінансова безпека підприємства.

Зміст фінансової безпеки підприємства полягає в здатності підприємства самостійно розробляти і здійснювати фінансову стратегію відповідно до цілей загальної стратегії в умовах невизначеного і конкурентного середовища. Головна умова фінансової безпеки підприємства – здатність протистояти існуючим і тим, що виникають, небезпекам і загрозам, які намагаються завдати фінансових збитків підприємству або небажано змінити структуру капіталу, або примусово ліквідувати підприємство. Для забезпечення цієї умови підприємство повинно підтримувати фінансову стійкість, рівновагу, забезпечувати достатню фінансову незалежність підприємства і гнучкість в прийнятті фінансових рішень.

Відповідно до наведеного визначення поняття "фінансова безпека підприємства", проаналізуємо методики оцінювання фінансової безпеки підприємств на здатність їх гарантувати головні умови цієї безпеки.

Значна кількість методик не означає їх оригінальності і значних відмінностей. Однак для проведення аналізу ми розробили структурно-логічну схему, за допомогою якої процедуру аналізу можна представити чітко визначеною послідовністю дій (рис.).

Оцінювання фінансової безпеки підприємства необхідно почати з розрахунку значень множини показників, які дадуть змогу зробити висновок стосовно умов функціонування підприємства – стабільна робота підприємства чи кризова ситуація в діяльності підприємства. Методики визначення умов функціонування підприємства є загальновідомими. З нашого погляду, найбільш оптимальним і об'єктивним є метод визначення типу фінансової стійкості підприємства, сутність якого полягає в такому: абсолютними показниками фінансової стійкості є показники, що характеризують міру забезпеченості запасів джерелами їхнього фінансування.

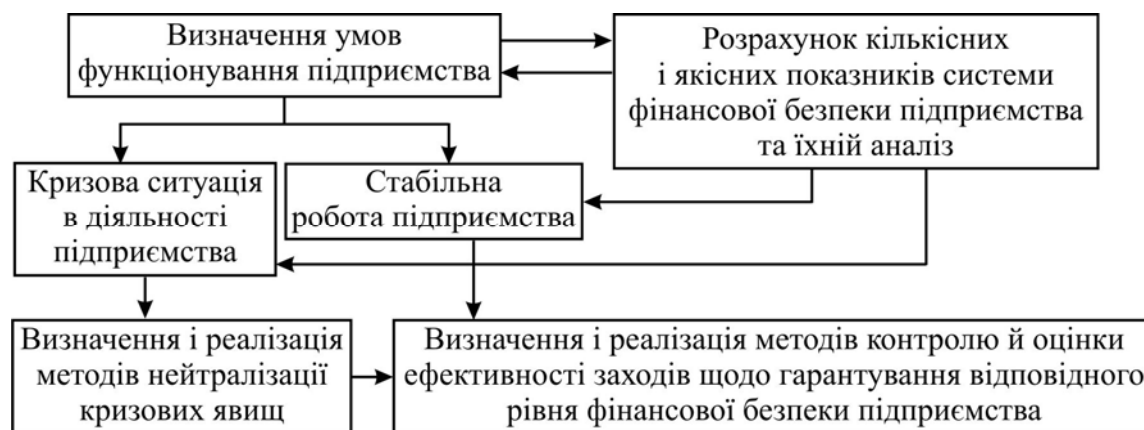

Рис. Структурно-логічна схема процедури аналізу фінансової безпеки підприємства

Співвідношення окремих запасів та джерел їх фінансування дає можливість охарактеризувати тип фінансової стійкості.

Для характеристики наявності джерел фінансування запасів виділяють три основних показники: наявність власних коштів (B), наявність власних та довготермінових позикових коштів (робочий капітал) ($BД$), наявність загальних коштів ($ЗК$).

Трьом показникам наявності джерел фінансування запасів відповідають три показники забезпеченості запасів джерелами їхнього фінансування, а саме: надлишок (+) або дефіцит (-) власних коштів (Φ^B): $\Phi^B = B - Зп$, ($Зп$ – запаси); надлишок (+) чи дефіцит (-) власних та довготермінових позикових коштів ($\Phi^{BД}$): $\Phi^{BД} = BД - Зп$; надлишок (+) чи дефіцит (-) загальних коштів ($\Phi^{ЗК}$): $\Phi^{ЗК} = ЗК - Зп$.

Для визначення типу фінансової стійкості використовують трьохкомпонентний показник:

$$S = \{S_1(\pm\Phi^B), S_2(\pm\Phi^{BД}), S_3(\pm\Phi^{ЗК})\}, \quad (1)$$

де функція визначається так: $S(\Phi) = 1$, якщо $\Phi \geq 0$, інакше 0, тобто якщо $\Phi < 0$.

Для характеристики фінансового стану підприємства використовують чотири типи фінансової стійкості: абсолютна, нормальна, нестійкий (передкризовий) фінансовий стан, кризовий фінансовий стан. Алгоритм його визначення наведено в табл. 1.

Табл. 1. Алгоритм визначення типу фінансової стійкості

Показник	Тип фінансової стійкості			
	абсолютна стійкість	нормальна стійкість	нестійкий стан	кризовий стан
$\Phi^B = B - Зп$	$\Phi^B > 0$	$\Phi^B < 0$	$\Phi^B < 0$	$\Phi^B < 0$
$\Phi^{BД} = BД - Зп$	$\Phi^{BД} > 0$	$\Phi^{BД} > 0$	$\Phi^{BД} < 0$	$\Phi^{BД} < 0$
$\Phi^{ЗК} = ЗК - Зп$	$\Phi^{ЗК} > 0$	$\Phi^{ЗК} > 0$	$\Phi^{ЗК} > 0$	$\Phi^{ЗК} < 0$
$S = \{S_1(\pm\Phi^B), S_2(\pm\Phi^{BД}), S_3(\pm\Phi^{ЗК})\}$	$S = \{1, 1, 1\}$	$S = \{0, 1, 1\}$	$S = \{0, 0, 1\}$	$S = \{0, 0, 0\}$

Визначивши тип фінансової стійкості (умови функціонування підприємства), можна починати оцінювати фінансове убезпечення підприємства. Це можна здійснювати з використанням різних методик. Вибір методики виконується з урахуванням змісту, що вкладається в поняття "фі-

нансове убезпечення підприємств". Очевидним є також те, що немає єдиного показника, який би повною мірою адекватно оцінив це явище.

Існують різні погляди на визначення множини показників (індикаторів) фінансової безпеки. Основним критерієм включення показника до множини індикаторів фінансової безпеки, з нашого погляду, є забезпечення реалізації пріоритетних фінансових інтересів підприємства (як і господарських загалом). Ці інтереси визначаються станом функціонування підприємства.

Використання системи індикаторів для оцінювання фінансової безпеки підприємства прийнято й у світовій практиці. Згідно зі світовою практикою, вимоги до значень індикаторів не мають обов'язкового характеру, а лише рекомендаційний у разі оцінювання стану фінансової безпеки підприємства.

В умовах антикризового управління підприємством і згідно з його потребами, Г. Графова вважає необхідним встановлювати нормативні значення множини фінансово-економічних показників [2].

Цього погляду дотримуються В. Орехов, К. Балдін, М. Гапоненко, які для встановлення фінансових негараздів на підприємстві теж пропонують використання нормативних обмежень показників фінансового стану.

Погоджуємось з К. Горячевою, яка вважає, що лише на базі показника прибутку, який відображає реалізацію основного фінансового інтересу підприємства, можна будувати всю систему показників фінансової безпеки підприємства [3].

Використання нормативних значень показників у разі оцінювання фінансової безпеки підприємства дає змогу вирішити ще одну важливу проблему, а саме: не лише оцінити стан фінансової безпеки, а й виявити і оцінити можливі негативні тенденції в діяльності підприємства. Визначення рівнів безпеки дає можливість охарактеризувати ступінь розвитку цих негативних тенденцій. Підтвердженням цьому є наукові дослідження М. Бендікова, який, розглядаючи фінансову складову як найбільш вагому у гарантуванні економічної безпеки підприємства, вказує на необхідність використання критичних порогових (бар'єрних) значень показників при визначенні рівнів безпеки, які свідчать про передкризовий, кризовий та критичний стан підприємства [4, с. 24].

Розрахунок нормативних (порогових) значень показників фінансової безпеки – складне завдання, оскільки потребує врахування значної кількості чинників, які впливають на діяльність підприємства, як тих, вплив яких можна оцінити кількісно, так і тих, вплив яких кількісної оцінки немає. Вирішенню цього завдання присвячено багато наукових досліджень і праць.

Аналізуючи підходи до формування системи індикаторів фінансової безпеки підприємства, доходимо висновку, що найбільш повною і такою, що враховує найбільш поширені погляди інших дослідників, побудованою на базі показників фінансової стійкості, рентабельності та інших, є система фінансових показників та їх граничних значень, яку запропонував Р. Папехін (табл. 2) [5].

Табл. 2. Індикатори фінансової безпеки підприємства

Показники	Порогове значення	Примітки
Коефіцієнт покриття (Обігові кошти / короткотермінові зобов'язання)	1,0	Значення показника повинно бути не менше порогового
Коефіцієнт автономії (власний капітал / валюта балансу)	0,3	Значення показника повинно бути не менше порогового
Рівень фінансового левериджа (довготермінові зобов'язання / власний капітал)	3,0	Значення показника повинно бути не більше порогового
Коефіцієнт забезпеченості відсотків до сплати (прибуток до сплати відсотків і податків / відсотки до сплати)	3,0	Значення показника повинно бути не менше порогового
Рентабельність активів (чистий прибуток / валюта балансу)	$I_{\text{інф.}}$ ($I_{\text{інф.}}$ – індекс інфляції)	Значення показника повинно бути не менше порогового
Рентабельність власного капіталу (чистий прибуток / власний капітал)	15 %	Значення показника повинно бути не менше порогового
Середньозважена вартість капіталу (WACC)	Рентабельність інвестицій	Значення показника повинно бути не менше порогового
Показник розвитку компанії (відношення валових інвестицій до амортизаційних відрахувань)	1,0	Значення показника повинно бути не менше порогового
Тимчасова структура кредитів	Кредити, терміном до року < 30 %; кредити, терміном понад рік < 70 %	Значення показника повинно бути не менше порогового
Показники диверсифікації: диверсифікація покупців (частка у виторгу одного покупця); диверсифікація постачальників (частка у виторгу одного постачальника)	10 %	Значення показника повинно бути не більше порогового
Темпи зростання прибутку, реалізації продукції, активів	Темпи росту прибутку > темпів росту реалізації продукції > темпів росту активів	
Співвідношення обіговості дебіторської і кредиторської заборгованості	Період обігу дебіторської заборгованості > період обігу кредиторської заборгованості	

Методику комплексної оцінки фінансової безпеки підприємства, запропонував проф. А.О. Єпіфанов [9]. На основі здійсненого аналізу західних методик оцінювання безпеки підприємства, більшість підходів до оцінювання рівня убезпечення суб'єкта господарювання дають статичну його оцінку на певний момент, оскільки, зазвичай, інформаційною базою таких розрахунків є звітність (фінансова, статистична). Однак підприємство функціонує в

умовах постійних змін як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищах. Методиками, які враховують вплив можливих змін на рівень безпеки, є:

- методика визначення рівня фінансової безпеки підприємства на основі матриці динамічної фінансової рівноваги, яку запропонували дослідники О.М. Підхомний та Л.С. Яструбецька [6];
- модель М.Н. Бермента та І.Б. Русмана [7], яка дає змогу оцінити ступінь ризику недосягнення (досягнення) встановленої мети (забезпечення необхідного рівня економічної безпеки як за окремим напрямом діяльності, так і господарською діяльністю загалом);
- модель, яку запропонували науковці Ю.Б. Кракос, Р.О. Разгон [8], формалізує процес визначення рівня фінансової безпеки підприємства і оцінки його як комплексної величини, оскільки вона характеризується, на думку авторів, системою індикаторів, а саме: ефективністю управління (рентабельність діяльності); платоспроможністю і фінансовою стійкістю; діловою активністю; ринковою стійкістю (ефективністю використання майна); інвестиційною привабливістю. Для визначення рівня фінансової безпеки підприємства у цій методиці як критеріїв оцінки введено поняття "еталонного підприємства", тобто такого підприємства, у якого рівень фінансової безпеки був би як найкращим.

Отже, спостерігаємо неадаптованість підприємств до умов України, а також недосконалість методології в області коефіцієнтного аналізу фінансового стану суб'єктів підприємництва як відправної точки для формування оцінних значень для моделей, інтегральних оцінок. Першочерговим завданням, на думку авторів методики, є уточнення нормативів за головними коефіцієнтами фінансового аналізу, а також розроблення нормативів за окремими видами економічної діяльності сфери матеріального виробництва. Методикою визначено такі основні коефіцієнти: коефіцієнт покриття загальний, який характеризує достатність обігових коштів для погашення власних боргів; коефіцієнт фінансування, який визначає співвідношення загальної заборгованості до власного капіталу; коефіцієнт втрати платоспроможності, який показує, наскільки внаслідок негативних чинників можуть бути скорочені надходження коштів, щоб при цьому була можливість здійснювати необхідні платежі.

Автори методики справедливо вважають, що під час оцінювання фінансової безпеки суб'єктів підприємництва головними є дві сторони їх діяльності: ефективність і захищеність.

Висновки та перспективи подальших наукових розробок у цьому напрямі. Здійснений аналіз основних існуючих методик оцінювання фінансової безпеки підприємства дає змогу зробити висновок, що вони базуються на розрахунку основних показників фінансового стану та економічної ефективності функціонування підприємства, серед яких ті, що характеризують забезпеченість підприємства власними коштами, раціональність розміщення власного капіталу, а також ефективність використання власного, обігового та сукупного капіталу, фондів і дачу активів підприємства. Позитивним є момент встановлення за деякими з них нормативними значеннями.

Аналіз існуючих методик також показав переважну розробленість фінансової безпеки як елементу економічної безпеки підприємства. Значними є напрацювання стосовно оцінки фінансової безпеки як її традиційної складової, де в окремий блок виділяються фінансові показники.

Однак жодна з проаналізованих методик не враховує причинно-наслідкових зв'язків фінансової безпеки з іншими видами забезпечення підприємства. Не піддаючи сумніву тезу про те, що фінансова безпека повинна робити акцент на фінансові показники, оскільки саме вони оцінюють економічні наслідки діяльності підприємства і служать основними індикаторами відповідності стратегії підприємства плану його розвитку, з нашого погляду, лише використання концепції збалансованої системи показників дасть змогу:

- найбільш точно оцінити рівень фінансової безпеки підприємства через розроблення структури і визначення змісту інформаційного забезпечення розрахунку показників фінансової безпеки;
- побудувати систему показників таким чином, щоб увага керівників підприємства була сконцентрована не лише на тих чинниках, які можуть спричинити негативні тенденції в розвитку підприємства, а й посилити, зміцнити його позицію на ринку, тобто на тих, які впливають на ефективність бізнесу.

Література

1. **Судакова, О.І.** Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О.І. Судакова // Економічний простір. – 2008. – № 9. – С. 140-148.
2. **Графова Г.Ф.** Экономические проблемы антикризисного управления / Г.Ф. Графова. – М. : Изд-во экономико-правовой лит-ры, 2006. – 288 с.
3. **Горячева К.С.** Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К.С. Горячева // Економіст. – 2003. – № 8. – С. 65-67.
4. **Бендиков М.А.** Экономическая безопасность промышленного предприятия в условиях кризисного развития / М.А. Бендиков // Менеджмент в России и за рубежом. – 2000. – № 2. – С. 17-29.
5. **Папехин Р.С.** Факторы финансовой устойчивости и безопасности предприятий / Р.С. Папехин : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. экон. наук: спец. Волгоградский государственный университет. – Волгоград : Изд-во ВГУ, 2007. – 16 с.
6. **Підхомний О.М.** Індикатори оцінки рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання / О.М. Підхомний, Л.С. Яструбецька // Економічні науки : зб. наук. праць. – Сер.: Облік і фінанси. – 2007. – Вип. 23. – С. 234-237.
7. **Бермант М.А.** О проблеме оценки качества / М.А. Бермант, И.Б. Руссман // Экономика и математические методы. – 1978. – Т. 14, № 4. – С. 691-699.
8. **Кракос Ю.Б.** Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю.Б. Кракос, Р.О. Разгон // Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ". – Сер.: Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики, 2008. – № 1(1) 96.
9. **Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.О. Єпіфанова / А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський та ін. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2009. – 295 с.**

Петрына О.Б. Методические принципы оценки финансовой безопасности предприятия

Проанализированы методики оценки финансовой безопасности предприятий. Формализована процедура анализа финансовой безопасности предприятий. Аргументирована необходимость комплексного подхода к оценке финансовой безопасности предприятий в сбалансированной системе показателей.

Ключевые слова: финансовая безопасность предприятий, методики оценки финансовой безопасности, сбалансированная система показателей.

Petryna O.B. Methodical principles of evaluation of financial safety of enterprise

It was made analysis of the methods of evaluation enterprises' financial security. The analysis procedure of the enterprises' financial security was formalized. It was proved the

necessity of the complex approach to the evaluation of the enterprises' financial security in balanced system of indices.

Keywords: enterprises' financial security, methods of evaluation financial security, balanced system of indices.

УДК 658.5

Аспір. М.Д. Пецкович¹ – НУ "Львівська політехніка"

ФАКТОРИ ВИБОРУ ТИПУ ТА ПАРАМЕТРІВ СИСТЕМ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Досліджено вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на підприємство. Виокремлено та розглянуто фактори впливу на формування та вибір систем поточного контролювання. Охарактеризовано вплив кожного з факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на формування систем поточного контролювання.

Ключові слова: контроль, система поточного контролювання, фактори внутрішнього середовища, фактори зовнішнього середовища.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями. Системи поточного контролювання діяльності підприємства створюються для того, щоб спростити роботу менеджерів-контролерів, а також для того, щоб зробити процес контролювання ефективнішим. На вибір необхідної системи поточного контролювання здійснюють вплив фактори зовнішнього та внутрішнього середовища. Враховуючи їхній вплив, менеджер обирає систему, яка є найоптимальнішою для операції чи процесу та відповідно до очікуваного результату.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Фактори впливу на організацію поділяють на фактори внутрішнього та зовнішнього середовища. М. Мескон, М. Альберт та Ф. Хедоурі виділяли 5 факторів внутрішнього середовища: цілі, структура, завдання, технологія та люди, і 4 фактори зовнішнього середовища прямої дії, це: постачальники, закони та державні органи, споживачі і конкуренти [2, с. 89-136]. Крім цього виділяють ще фактори зовнішнього середовища непрямої дії, такі як: стан економіки, політичні та соціально-культурні фактори, міжнародне оточення, науково-технічний прогрес, рівень техніки та технології, особливості міжнародних економічних відносин тощо [1, с. 34-35].

Чимало авторів описують вплив усіх наведених вище факторів на підприємство, не акцентуючи при цьому увагу на їхній вплив на здійснення контролювання діяльності підприємства. Під час здійснення поточного контролювання багато уваги приділяється саме факторам впливу на підприємство, тому варто розглянути їх вплив на формування та вибір систем поточного контролювання.

Мета дослідження. Відповідно до проведеного аналізу попередніх досліджень і публікацій, метою дослідження є визначення та характеристика факторів, що впливають на формування систем поточного контролювання.

¹ Наук. керівник: доц. О.Г. Мельник, канд. екон. наук – НУ "Львівська політехніка"